

Filmski festival u Puli 1956. godine

Dušan Jelić, Pula

Dvanaest dana su se slijevale desetine hiljada ljudi, čitave rijeke posjetilaca, prema imponantnoj Areni, u kojoj se održavao treći Festival jugoslavenskog filma. Arena, koju je navodno dala sagraditi u ovom našem pitomom kraju Vespazijanova prijateljica Cenida, ponovo se orila od bučnog aplauza. Živi ova Arena, kao da je uvijek živjela. Nadživjela je sve istorijske vjetrometi od Atilinih hordi, franačkih vitezova i germanskih ritera. Imala je čast, da joj njenu zamagljenu stvarnost rekreira stvaralac našeg narodnog melosa i da u nju smjesti živu legendu, smjesti usnule kosti svog ljubimca Kraljevića Marka.

Kada je na koncu festivalski žiri dao svoj sud, tek tada se vidjelo, da između publike i žirija nije bilo, kao što to često biva, razlike u osjećanju i ocjeni.

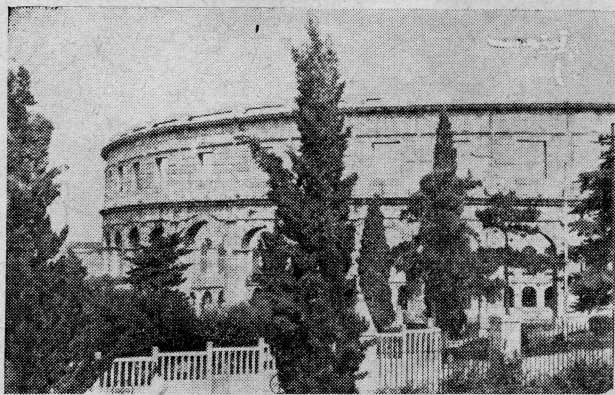
Po procjeni naše, a i strane štampe, upravo taj faktor, to aktivno sudjelovanje velikog mnoštva gledalaca (za dvanaest dana oko 132.000), izdiže ovu našu relativno mladu, kulturnu manifestaciju u red najizrazitijih. Prostor — Arena i posjetioci kao aktivni arbiter su upravo to postigli.

Pored iznesenog, ovaj festival je zabilježio vidan i kvalitetan napredak našeg filma. Od jedanaest igranih filmova dobar dio su zrela ostvarenja evropskog ranga. To naročito vrijedi za prvonagrađeni film mladog zagrebačkog redatelja Branka Bauera »Ne okreći se, sine«. Isto tako solidna ostvarenja smo dobili u crnogorskom filmu »Lazne pare« kao i u slovenačkom »U dolini mira«.

Nasuprot ovih uspješnih filmova neki su još uvijek u onom početničkom i diletantskom žanru. To se prije svega može reći za nedavno kod nas prikazani film »Pod sumnjom« kao i za »Opsadu« u produkciji »Jadran filma«.

Neobično je toplo dočekano i pozdravljeno prikazivanje »Hanke«. Publika je nakon prikazivanja filma toplo pozdravila redatelja Slavka Vorkapića. U njemu je naša publika pozdravila starog pionira našeg filma.

Ako govorimo o nedostacima, onda bi prije svega trebalo istaći čestu i pretjeranu razvučenost pojedinih scena, od čega nije pošteđen ni jedan naš film. U tome se jedino izdvaja Bauerov »Ne okreći se, sine«, za ko-

ga s neprikrivenom skromnošću možemo tvrditi, da se ističe onim, nama toliko u svemu potrebnim, osjećanjem mjere. To je upravo ono, što to djelo izdiže iznad svih ostalih, upravo to osjećanje kod njega ide dotle, da je teško u tom filmu naći one neuglađene neravnine, koje tu i tamo prosto strše u pojedinim, često s daleko većim pretenzijama snimljenim filmovima.

Tako isto možemo istaći, da je zaista šteta, što naši scenaristi i redatelji, čestim davanjem izvjesnih vanokvirnih koncesija prvobitnim koncepcijama, naru-

šavaju potencijalnu vrijednost svojih ostvarenja. To prije svega vrijedi za scenarijsku realizaciju filma »Zle pare«.

Posebno treba istaći dobra glumačka ostvarenja na ovom festivalu. Bert Sotlar, Ljuba Tadić, pa i mnogi drugi su se predstavili solidnom, studioznom i produhovljenom glumom. Posebno poglavlje u glumi čine djeca umjetnici, kojih je bilo podosta, a među kojima se ističe četirigodišnja Evelin Volfaiver u ulozi male Loti u filmu »Dolina mira«.

Dokumentarni film obuhvatio je posebno poglavlje ovoga festivala. O njemu se mnogo i nejednakog govorilo.

Kolikogod se našim dokumentarnim filmovima — od kojih je na ovom festivalu prikazano 36, — osporava od strane naše štampe njihova dokumentarnost, oni to ipak u suštini jesu i ostaju i onda, kada zalaze u problematiku reklame, pedagogike, kulture, crtanog pa čak i eksperimentalnog filma ili reportaže, jer svi oni u ovom ili onom smislu organski sačinjavaju dokumenat jednog vremena. Kroz njih su nam se kroz dvanaest večeri predstavljali aspekti jedne stvarnosti, naše stvarnosti, kroz koju je puvočeno bezbroj projekcija. Snop interesiranja je uperen na stvarnost iz svih mogućih uglova gledanja, uperen iz svih kursova umjetničkog stvaralaštva. »Vodopad na Kravici« nas vodi iz krševitih i bezvodnih hercegovačkih brda u plodnu dolinu, divnu oazu podno slapova Kravice. Sve se odvija kao u divnoj bajci, pa ipak je tome izražena jedna stvarnost.

I onda Kopački Rit u Vodopivčevim »Crnim vodama«, koji su dobili najveće priznanje za fotografiju, pa Mavrovsko jezero, bosanske šume...

Odatle nas je kamera odvela u svijet atoma. »Atom zrači« — pred nama su prikazali nešto, što sebi nikako nismo mogli predstaviti drugačije, nego kao viziju, divnu viziju, koja dolazi.

Za »Kobnu žed« je navela naša štampa, da je eksperimentalan film, u kome su primijenjeni principi čiste vizuelne ekspresije, subjektivne kamere i dramske funkcije zvuka. Mi bismo prije rekli, da nas sve to prilično podsjeća na poslijeratni američki film »Izgubljeni izlet«, gdje je sve to na sličan način rečeno, samo bolje, jer Rey Miland je svakako renomiraniji i iskusniji umjetnik od Ljube Tadića.

Uostalom kada govorimo o ugledavanju i o uzorima, onda bi to isto i drugim mogli zamjeriti. Bijeli konj u »Dolini mira« nas tako frapantno podsjeća na »Bijelu grivu«, ali ugledanja ima i kod drugih. Sve je to manje više iskreno rečeno, čak i onda, kada se stidljivo potkrada nešto, što je kod drugih bolje i uspješnije rečeno. Od svih dokumentaraca treba istaći nagrađeni film Mirka Groblera »Digni pare«. Reklamni je to film, ali tako tečno i s tolikim bogatstvom invencije se odvija jedna priča, iz jednog, na prvi pogled, tako siromašnog i tako narativno-statičnog subjekta, kao što su materijalni otpaci.

I kada su na koncu, koji je popraćen već prilično zamorenim psihozom, pročitane odluke žirija, publika je svaku odluku jednodušno i iskreno pozdravila, jer je ona dijelila isto priznanje. To svjedoči o zrelosti i svrsishodnosti ove naše kulturne manifestacije, koja je upravo tu na trećem festivalu našeg filma pokazala vidan napredak.

Jednodušnost u ocjenama zvaničnog festivalskog žirija i žirija kritike ide do posljednjeg detalja. Ta istovjetnost nam se čini prije kao epigonstvo jednog od tih dvaju organa, nego kao slučajnost. Takve slučajnosti su pod znakom pitanja. One su nerealne, te prema tome više štetne nego korisne. I na koncu se pitamo, zar zaista ni jedna ženska uloga nije bila za pohvalu... Čak ni epizodna. Ne baca li ta okolnost sjenu na ovu uspjelu našu općejugoslavensku kulturnu manifestaciju?